

ANTE GLAVIČIĆ

ŽRTVE PARTIZANSKOG BEZUMLJA I ZLOČINA IZ SENJA I OKOLICE (III/1943.)¹

Ante Glavičić
Gradski muzej Senj
HR 51270 Senj

UDK:940.540.56(497.5 Senj)
Izvorni znanstveni članak
Ur.: 1994-09-08

U ovom prikazu autor opisuje stradanje grupe od 17 nevino uhićenih senjskih građana, a na temelju sačuvane presude partizanskog suda i sjećanja članova obitelji stradalih. Prema prikupljenim podacima i spoznajama osuđeni su prošli čitav jedan isljednički postupak zloglasne partizanske OZN-e, tijekom kojeg su bili izloženi mučenju i ponižavanju a nakon svega, 27. 9. 1943. bili su pogubljeni negdje u bespućima Krmpota-Pletena.

Nakon kapitulacije fašističke Italije (8. 9. 1943.) a uskoro iza toga i tzv. "elitnih" postrojbi divizije Murgie u Senju,² grad Senj i okolicu zaposjele su relativno malobrojne partizanske postrojbe. One su nešto borbom a više taktikom prisilile i razoružale veoma brojne i za ondašnje prilike iznimno dobro i moderno

¹ Radi evidencije i preglednosti izvršenih jugočetničkih i partizanskih zločina u Senju i široj okolici uz stručne nazive priloga u zagradi se nalazi redni rimski broj pod kojim su navedeni zločini opisani.

I. Koraljka Manojlović, Krvavi događaji u Senju 9. svibnja 1937. g., *Senjski zbornik*, 18, 1991., str. 237.-258.

II. Mihael Sobolevski, Žrtve četničkog terora na području općine Senj u tijeku II. svjetskog rata, *Senjski zbornik*, 19, 1992. str. 109.-116.

III. Ante Glavičić, Žrtve partizanskog zločina na području Senja i okolice, *Senjski zbornik*, 21, 1994., 291.-304.

² Veljko Kovačević, Kapitulacija talijanske vojske u Senju 1943., *Senjski zbornik*, 1, 1965., str. 153.-159.; Radule Butorović, *Sušak i Rijeka u NOB*, 1975., str. 293.-295.

naoružane talijanske jedinice,³ koje su partizanima predale sve svoje naoružanje, tehniku i intendanturu. Nakon zauzeća grada, u Senju je na brzinu ustrojena tzv. "narodna vlast", koja je trebala od sebi odanih i poslušnih građana organizirati nesmetanu obnovu privrednih djelatnosti te sav politički, kulturni, društveni i prosvjetni život. Između ostalog formirana je Komanda mjesta Senj, Narodni sud i Služba OZN-e.

Budući da je u Krivom Putu, Veljunu, Vratniku, Krasnu, Oltarima, Sv. Jurju i u samome Senju bilo dosta onih koji su svojim radom i radnim obvezama, ali i po uvjerenju, pomagali rad novoustrojene NDH i posebno njene političke i upravne strukture kotara, ustaškog stožera i županije ili su pak podržavali izravno ili neizravno borbu protiv partizana i njihovih simpatizera, počinili su zločin "protiv hrvatskog naroda i njegove narodne vlasti, te oslobodilačke borbe", kako to stoji u samoj presudi.

Već nekoliko dana nakon dolaska u Senj (iza 14. 9. 1943.) pripadnici Komande mjesta i OZN-e Senj uhitili su grupu od 17 nevinih senjskih građana,⁴ koje su jednostavno proglasili za "najaktivnije i najistaknutije senjske ustaše i simpatizere okupatora",⁵ što najvećim dijelom nije imalo nikakve osnove. Imenovani su privedeni i zatvoreni u zgradu zvanu *Stari sud*, a zapravo je to stari

³ Prema podacima V. Kovačevića i R. Butorovića i nekih drugih navodi se različit broj talijanskih vojnika divizije Murgie (te nekih drugih manjih postrojbi vojnika NDH koji su se zatekli u Senju) u vrijeme od 8. do 13. 9. 1943. Tada je u Senju i u bližoj okolici kapituliralo više od 12.000 talijanskih vojnika. Vidi M. Pavelić, Partizanski odred Alan, *Senjski zbornik*, 7, 1979., str. 219.

⁴ Ne znamo kojega su dana, zapravo noći, pripadnici zloglasne partizanske policije OZN-e i Komande mjesta Senj, a uz blagoslov Partije i Narodnog odbora, uhitili senjske građane kojih ime, prezime i ostale generalije nalazimo u presudi od 26. 9. 1943. Tada su uhićeni: Milan Brajković (r. 1884.), Ivan Mihovilić (r. 1911.), Milan Biondić (r. 1905.), Mate Biondić "Zurac" (r. 1900.), Ivica Krmpotić, prof. (r. 1908.), Josip Babić (r. 1924.), Katica (Dragičević) Krmpotić (r. 1899.), Ivan Katalinić (r. 1914.), Marijan Karadžija (r. 1906.), Joso Rončević (r. 1881.), Ivan Babić koji se predstavlja kao Milovan Maksimović, Srbin (r. 1924.), Vlado Sopić (r. 1924.), Zlatko Šimatić (r. 1924.), Milan Šojat (r. 1907.), Franjo Olivieri (r. 1897.), Jure Brlečić (r. 1908.), Slavko Antić (r. 1915.).

Svi potrcrtani osuđeni su na smrt strijeljanjem, a nepotrcrtani na kraće kazne zatvora.

⁵ Talijansku travanjску okupaciju god. 1941., odnosno aneksiju Hrvatskog primorja, Like, Dalmacije i Istre, stanovnici Senja i šire okolice nisu prihvatili, dapače bili su ogorčeni na sam čin kapitulacije. Držali su da je ta okupacija nešto privremeno i splet tadašnjih vojnih i političkih prilika u hrvatskoj državi, a taj čin postao je bespredmetan 8. 9. 1943. kada je kapitulirala fašistička Italija. U razdoblju od 1941. do 1943. neki Senjani i stanovnici okolice zbog otpora prema okupaciji i opasnosti da budu uhićeni od talijanske policije, ili pak zato što su već jednom bili uhićeni, morali su napustiti Senj i otići u Zagreb ili u neko drugo mjesto, dok su drugi zbog tih i drugih razloga otišli u partizane. Sam čin talijanske okupacije-aneksije tih isključivo hrvatskih krajeva, te njihovo oslobođenje 1943. ili pak 1945. trebalo bi ponovno i stručno istražiti.

zatvor, koji se nalazio u jednoj kući u sporednoj uličici nedaleko Katedrale i Gradskog muzeja.

U prizemlju *Starog suda* od ranije su se već nalazile uređene zatvorske prostorije.⁶ Na prvom i drugom katu pristigli "narodni oslobodioci" sprovodili su iscrpljujuća ispitivanja i mučenja uhićenih građana, koji u jednom drugom vremenu i demokratskom poretku ne bi mogli biti optuženi, već bi bili oslobođeni optužbe ili kažnjeni eventualno samo zatvorom.

Uhićenje tih, ali i nekih drugih građana, koje ovdje ne navodimo, izazvalo je među pučanstvom u Senju i okolici strah i neizvjesnost, ali i gnušanje nad terorom koji se sprovodio uz suglasnost Partije i nove narodne vlasti. Članovi obitelji uhićenih i njihovi prijatelji vjerovali su i nadali se da se ovdje očito radi o nekoj zabuni ili provjeri i da će "narodni sud" pravedno suditi i osloboditi uhićene zatvora i optužbi.

U tijeku istražnog procesa sam senjski biskup dr. Viktor Burić intervenirao je i zagovarao uhićene kod narodne vlasti, ali sve je to bilo uzalud, jer čini se da je presuda već bila donesena prije njihova uhićenja. Da bi čitav proces izgledao posve legalizirano, Vojni sud tzv. Zajedničke komande primorsko-goranskog područja imenovao je Đuru Čizmeka za predsjednika suda,⁷ a Dragutina Špinčića⁸ i Milana Miculinića⁹ za članove tog prijekog suda u Senju.

⁶ Sa sjeverne strane Gradskog muzeja u maloj sporednoj uličici, (danas Ulica Blaža Baromića broj 4) od starine se nalazi kuća u koju se dolazi kroz stara vrata preko dvorišta. Kuća je poznata kao Stari (kotarski) sud, za razliku od gradskog zatvora, koji se nalazio niže u obližnjoj ulici, u starom Magistratu. U prizemlju te zgrade, još negdje od kraja prošlog stoljeća, nalazio se gradski zatvor. Za sve vrijeme stare Jugoslavije, a kasnije za vrijeme talijanske okupacije sve do 13. 9. 1943., služio je kao zatvor, a od tada pa sve do 18. 1. 1944. služio je partizanskoj narodnoj vlasti u iste svrhe. Od 20. 1. 1944. pa sve do 9. travnja 1945. služio je kao njemačko-ustaški zatvor. Od 10. travnja 1945. taj zatvor više ne služi svojoj staroj namjeni, već je uskoro pretvoren u konobe stanara koji su se nastanili u ovoj kući. U vrijeme presude na I. i II. katu zgrade bile su istražne prostorije OZN-e, u kojima su uhićenici bili provjeravani, ispitivani i mučeni, te osuđeni na smrt ili na kaznu zatvora.

⁷ Đuru Čizmeka je vjerojatno u vrijeme presude oko 14. ili 15. 9. 1943. kao istaknutijeg partizana zajednička komanda primorsko-goranskog područja NOV imenovala za predsjednika suda, koji je vodio i na kraju donio presudu, a za primjer i radi zastrašivanja drugih građana, dopustio je da se presuda tiska i naširoko obznani.

⁸ Dragutin Špinčić bio je prvi član Vojnog suda. U svakom slučaju morao je biti povjerljiviji partizan Prve brigade, kada je u ljetu 1943. upućen u partizanski odred Alan na Velebitu kao politički delegat. On je navodno nakon zauzeća Senja 14. 9. 1943. preuzeo dužnost komandanta mjesta Senj. Tu dužnost vjerojatno je 27. 9. 1943. predao jednom drugom, također do tada eksponiranom partizanu Srećku Balenu.

⁹ Milan Miculinić je drugi član prijekoga Vojnog partizanskog suda u Senju, koji je u to vrijeme izgleda obnašao dužnost ratnog upravitelja Tvornice duhana u Senju.

Način na koji se sprovodilo ispitivanje nedužnih uhićenika, te sam način iznuđivanja i prikupljanja lažiranih podataka ostao nam je dobrim dijelom nepoznat, jer je većina zatvorenika pogubljena, a njih nekoliko koji su to preživjeli o tome nisu do sada rado davali nikakve izjave.

Prema izjavama danas živućih Senjana, ali i stanovnika okolice te članova obitelji stradalih, svi se oni prisjećaju da su uhićeni prošli čitav jedan kratki "isljednički" postupak tijekom kojega su bili izloženi mučenju i ponižavanju.

26. 9. 1943. bila je nedjelja, i saznalo se da će uskoro biti donesena presuda. Te večeri poslije blagoslova u Senjskoj katedrali biskup i veći broj vjernika uputio se u obližnju ulicu do zatvora u kojem su se nalazili njihovi sugrađani i rođaci. Tada su se na prozore iza rešetaka popeli i provirili uhićeni posve blijedi i izbezumljeni ljudi, koji su, gledajući okupljene prijatelje i rođake, molili za pomoć. Uhićeni su, iako uvjereni da će se desiti neko čudo, spontano kroz prozorske rešetke izbacivali preostale im drage uspomene i molili okupljene da ih dostave njihovim obiteljima.

Sam biskup Burić, potresen tim neviđenim prizorom, osuđenicima je kao jedino što je preostalo u takvoj situaciji, podijelio otpuštenje grijeha. U ime osuđenih iza rešetaka biskupu je u molitvi Bogu odgovarao Ivica Krmpotić. U to vrijeme, a valjda isto potresen uplakanim i prestrašenim ženama, sam stražar ispred zatvora, primijetio je: "Što plaćete, drugarice, ta neće se njima ništa desiti." U presudi partizanskog suda, koja je donesena 26. 9. 1943., stoji da će se smrtna kazna nad osuđenima izvršiti u najkraćem roku, i to 6 sati nakon što donesenu presudu potvrdi viši vojni sud.

Prema našim spoznajama svi osuđeni pogubljeni su 27. 9. 1943.¹⁰ Vjerojatno je sama osuda izvršena u ranim jutarnjim satima 27. rujna 1943., jer

¹⁰ Da je smrtna kazna nad spomenutim Senjanima izvršena 27. 9. 1943., svjedoči nam "smrtni list" Ivica Krmpotića, izvadak iz Matice umrlih rkt. Župe sv. Marije u Senju od 27. siječnja 1944. gdje uz generalije u koloni *bolest-uzrok smrti* stoji *strijeljanje*, a uz rubriku *mjesto pokopa* napisano je *nepoznato*. Pod ostalim opaskama stoji *osuđen po partizanima na strijeljanje, koje je i izvršeno*. Ispod toga *ovjereno po župniku dr. Anti Lončariću*. Isto tako rkt. Župni ured u Senju od 29. 8. 1944. donosi potvrdu da su Ivana Katalinića također osudili partizani na kaznu smrti, a kazna da je izvršena 27. rujna 1943.

Na jednoj fotografiji Ivica Krmpotića, koju je njegova sestra Mirena poslala sestri Nevenki udatoj Fabijanić na Pag, nalazi se zapisano: *Miloj Nevenki na sjećanje. Naš dobri ubogi Ivica, koji je nesretno završio svoj mladi život 27. rujna 1943. g., s nama je uvijek.*

Tragičnost situacije i očaja uhićenih naglašava komadić papira sa zapisom Ive Katalinića, koji je na običnom komadiću papira olovkom zapisao i izbacio kroz rešetke, a glasi: *Draga Seko! Recite majki da sam miran, iznolili smo krunicu i pokajanje, za žive i mrtve, Bogu smo se preporučili, pravedni uniremo i to nas tješi, neka majka bude mirna i neka moli Boga i ništa drugo. Pozdrav od Katice Ivici i Marijanu. Dragi tata, zadnja mi je želja da mi budeš dobar*

vojni sud nije mogao imati dostatnog vremena da presudu valjano razmotri i pravovaljano ocijeni, već je njeno izvršenje vjerojatno morao potvrditi telefonski.¹¹ Pomnim čitanjem a i po čistoći samoga sloga vidljivo je da je ta presuda posve stručno sastavljena, iskorrigirana i po hitnom postupku tiskana u senjskoj tiskari Smetana-Nell.¹²

Branki i Seki. Još jednom svima zadnji zbogom! Vaš Ive. Taj zapis zasvjedočuje smirenost i hrabrost, ponos Ivica Katalinića i drugih uhićenih Senjana, a sačuvala ga je kćerka Branka ud. Nerat. U zapisu Katica Dragičević, također uhićena s Ivicom, pozdravlja svoju braću Ivicu i Marijana. Ivica moli oca da se brine o *maloj kćerki i snahi Nevenki (Seki)*. To je još jedan od izvora koji svjedoči da je zločin izvršen 27. 9. 1943. Ti i još neki drugi osobni dokumenti pohranjeni su u Arhivu Gradskog muzeja, a dobiveni su dobrotom ing. Ivice Krmpotića, sina pok. prof. Ivice Krmpotića.

¹¹ Prema mojoj prosudbi, krivnju za taj zločin isto tako pripisujemo članovima Kotarskog i Gradskog komiteta KPH Senj, osobito njegovu novom sekretaru Ivici Radetiću, koji je na to mjesto imenovan umjesto Tome Mavrića, koji je ubijen desetak dana prije toga u Krasnu. Ali možda najveću krivicu snosi Tome Stričić. On je nešto ranije bio prvi sekretar Kotarskog komiteta KPH Senj, a u to vrijeme kao predsjednik Okružnog suda NOV, bio je inače na krivoputskom terenu poznat po nasilju i prepotenciji, zbog čega je navodno bio ukoren i smijenjen s funkcije po odluci Okružnog komiteta i Josipa Đerđe (Vlade Knifić, Kotarski komitet KPH Senj od osnivanja do poč. 1945., *Senjski zbornik*, 7, 1979., str. 165. Sličnu diskvalifikaciju nalazimo u *Izvištaju KK KPH Senj od 10. 11. 1943.*, te u prilogu Milana Pavelića, Partizanski odred Alan, *Senjski zbornik*, 7, 1979., str. 219.). Odmah iza kapitulacije Italije (8. 9. 1943.) naglo se povećao priliv boraca u jablanački partizanski odred Alan, koji je iz neobjašnjivih razloga uskoro rasformiran, pa je jedan dio boraca prebačen, odnosno oni su djelomice popunili Primorsko-ličku partizansku četu, dok je drugi dio izvršio popunu čete pri Komandi mjesta Senj, kao poseban vod koji se brinuo za osiguranje i izvršenje specijalnih zadataka sudstva u Senju kojemu je na čelu bio Toma Stričić. Nekako u isto to doba Milan Pavelić preuzima dužnost komesara Komande mjesta Senj, koju je dužnost do tada vršio neki pomorski kapetan iz Lučke kapetanije Senj i kojega je naslijedio Srećko Balen. Mladen Plovanić, Komanda mjesta Senj, rujna 1943., *Senjski zbornik*, 10-11, 1984. 293.-298., navodi neke podatke važne uz ovaj prilog. Komanda 2. brigade XIII. divizije čim je zauzela Senj osnovala ja iza 14. 9. Komandu mjesta Senj. Komanda mjesta Senj bila je smještena u ranijem samostanu sv. Franje (na Cilnici) gdje je doprvo njemačkog bombradiranja Senja 7. 10. 1943. bio smješten štab II. brigade. Uz ostale dužnosti Komanda se brinula "da se održava red i mir osobito u Senju" ... U to vrijeme 15. rujna osnovana je komanda primorskog područja sa sjedištem u Crikvenici pod čiju nadležnost podpada komanda mjesta Senj. Na dužnost pomoćnika komandanta Komande mjesta Senj 15. rujna postavljen je Drago Špinčić. Dana 25. rujna za komandanta mjesta Senj postavljen je Srećko Balen - obojica iz Krmpota, što potvrđuje potvrda i dozvola za noćenje u hotelu "Zagreb" u Senju. U potpisu potvrde stoji naslov i potpis komandant mjesta Senj Srećko Balen. Srećko Balen komandant i Drago Špinčić komesar komande mjesta Senj poginuli su početkom 1945. u borbi s njemačkim trupama, simbolično sudbinski u blizini Pletena, mjesta gdje su pogubljeni nelužni senjski građani 27. 9. 1943. M. Čorić, Srećko Balen "Pedula", *Senjski zbornik*, 8, 1980., str. 137., stoji da je iza kapitulacije Italije 8. 9. 1943. a s obzirom na političku situaciju bilo potrebno osnovati Vojnu komandu kotara Senj. Zadatak komande i komandanta bio je da u rujnu 1943. pristupi *daljnjoj mobilizaciji, da organizira likvidaciju ostataka neprijatelja i onemogućuje neprijateljski utjecaj na području grada i kotara Senj*. Kao najpogodnije osobe za obavljanje tih zadataka, a po direktivi Okružnog komiteta Hrvatskog primorja, postavljen je Srećko

Prema našim spoznajama svi optuženi bili su dva i dva vezani žicom za ruke i pod strogom stražom diskretno izvedeni na sporedna dvorišna vrata i uličicom dalje od Ferajne, gdje je stajala u pripravnosti "marica" tzv. mali blindirani bus plave boje, kako se toga još sjećaju neke Senjkinje s Malih vrata. Uz pratnju vojne komande i pripadnika OZN-e¹³ kolona je krenula Starom cestom do crkve sv. Ambroza i onda dalje prema Krivom Putu.

Prema jednoj verziji navodno prije Krivog Puta kolona je zastala i tu su osuđenima oduzeti preostali osobni predmeti i svaki drugi znak moguće identifikacije.¹⁴

Je li kolona krenula dalje na sjever prema Alanu - Krmpotama, to zasada ne znamo. Navodno je kolona produžila dalje do mjesta u narodu zvanog Pleteno, negdje u okolici Krmpota. Tu su osuđeni sami sebi iskopali jame, u koje su, pošto su ubijeni, bačeni.

Taj popratni tekst i sama presuda (doslovno prepisana) dopunjeni su kratkim objašnjenjima, koja nisu uvijek potpuna. Zbog daljnjeg istraživanja i objavljivanja građe s ovom tematikom ta grupa stradalih Senjana vodi se pod imenom Brajković-Krmpotić, Senjske partizanske žrtve III/1943.¹⁵

Balen, koji na toj dužnosti ostaje sve do kolovoza 1944. Ovdje ne odgovara da je Srećko Balen u to vrijeme bio komandant mjesta Senj, jer u presudi od 26. 9. 1943. stoji da tu dužnost obavlja Drago Špinčić. Stoga pretpostavljamo da je Srećko Balen mogao tu dužnost vršiti poslije 27. 9. 1943.

¹² Mi ne znamo (za sada) kada je presuda donesena i jesu li s njom bili upoznati zatvorenici. Na njoj stoji da je donesena 26. rujna 1943. do kada je mogla biti tiskana. Ali tu moramo istaknuti da je presuda vrlo stručno napisana, složena i tiskana u Senju, pa se tako mogla dostaviti svim nadležnim instancama i obiteljima osuđenih. Na primjerku presude koja se nalazi u Arhivu Gradskog muzeja Senj, odnosno na kopiji, vidljiv je u gornjem desnom uglu datum 4., mjesec 10. i godina 1943., kojeg je datuma vjerojatno prispjela i bila urudžbirana u Arhivu CK KPH. Ta se presuda oko 1982. nalazila u Arhivu CK KPH, gdje bi se i danas trebala nalaziti, moguće s drugim materijalima iz procesa. Poznato mi je da takvu presudu imaju još neki građani, odnosno članovi obitelji stradalih, što je moguće s obzirom na to da je presuda tiskana u senjskoj tiskari u većoj nakladi.

¹³ Vidi *Enciklopedija OZN-a*.

¹⁴ U novinama Nezavisne Države Hrvatske, *Hrvatski nacionalni demokratski list u Kanadi*, Toronto, 1993., na str. 8. nalazi se kompletniji, informativan i dosta sugestivan članak koji komentira tu presudu i tragičnu sudbinu grupe Senjana strijeljanih 27. 9. 1943. Iz članka se vidi da autor posjeduje presudu i da je upoznat s tragedijom osuđenih Senjana. Članak je potpisan sa Zoran, Argentina.

¹⁵ U svezi s uhićenim i pogubljenim senjskim građanima još nam nedostaju mnogi podaci koji se odnose na njihov život i rad, na njihovu političku preokupaciju, razloge i način na koji su bili uhićeni i kako se sprovodio sam istražni postupak, te izbor mjesta i način pogubljenja. Jedno od najvažnijih pitanja je utvrđivanje mjesta na kojem je izvršen zločin, s pretpostavkom da je uz 12 navedenih moglo biti pogubljeno još i drugih građana, čija imena za sada ne možemo navoditi jer takvi podaci zahtijevaju određenu provjeru. Kada se utvrdi točno mjesto na kojem je izvršen zločin, pristupit će se stručnoj ekshumaciji kako bi se mogao bez obzira na minulo vrijeme

U ovom kratkom prikazu iz nama opravdanih razloga nisu detaljnije obrađeni mnogi podaci koji se odnose na život i rad svih navedenih stradalnika, već se nadamo da će se to izvršiti u nekoj drugoj prilici.

PRESUDA

Vojni sud Komande primorskog područja sastavljen od Gjure Čizmeka pomoćnika komandanta primorskog područja kao predsjednika te Dragutina Špinčića, vršioca dužnosti komandanta mjesta u Senju i Milana Miculinića, partizana komande mjesta u Senju kao članova suda u predmetu protiv Milana Brajkovića i drugova, radi zločina protiv naroda nakon dana 26. rujna 1943. održane rasprave

Presudio je:

1) **Brajković Milan**, sin Antuna i Kate Matasić, rođen 18. 9. 1884. u Sincu kraj Otočca, boravištem iz Senja, rkt. Hrvat, udovac bez djece, trgovac, pismen, neporočan,

2) **Mihovilić Ivan**, sin Ivana i Karoline Maričić, rođen 6. 12. 1911. u Senju, boravištem iz Senja, oženjen, otac 1 djeteta, rkt. Hrvat, pismen, trgovac, neporočan,

3) **Biondić Milan**, sin Mila i Pauline Štimac, rođen 22. 5. 1905. u Brinju, boravištem iz Senja, stolar, rkt. Hrvat, oženjen, otac dvoje djece, pismen, neporočan,

4) **Biondić Mate** nazvan Zurac, sin Jure i Mare Šojat, rođen 9. 2. 1900. u Stolcu kraj Senja, boravištem iz Senja, rkt. Hrvat, oženjen, bez djece, radnik, nepismen, neporočan,

5) **Krmpotić Ivan**, sin Jurja i Miroslave Bezjak, rođen 8. 3. 1908. u Senju, boravištem iz Senja, oženjen, otac jednog djeteta, rkt. Hrvat, profesor na gimnaziji, pismen, neporočan,

6) **Babić Josip**, sin Mirka i Julke Biondić, rođen 19. 3. 1924. u Senju, boravištem iz Senja, rkt. Hrvat, neoženjen, radnik, pismen, neporočan,

7) **Krmpotić Katica**, kći Stjepana Dragičević i Magdalene Vukušić, rođena 8. 10. 1899. u Kladini, boravištem iz Senja, trgovkinja, rkt. Hrvatica, udovica bez djece, pismena, neporočna,

eventualno utvrditi identitet pojedinaca, te okolnosti pod kojima su pogubljeni. Na osnovu tih radnji moći će se prenijeti posmrtni ostaci u obiteljske grobnice ili pokopati otkopani tjelesni ostaci u zajedničku spomen-kosturnicu svih onih žrtava koje su živjele i poginule za slobodu Hrvatske tijekom prošlosti, a koja se treba izgraditi na počasnom mjestu u Groblju sv. Vida u Senju.

8) **Katalinić Ivan**, sin Nikole i Lucije Katalinić, rođen 2. 2. 1914. u Senju, boravištem iz Senja, rkt. Hrvat, pošt. činovnik, pismen, neporočan,

9) **Karadjija Marijan**, sin Franje i Ivke Sabljčić, rođen 15. 9. 1906. u Kostreni Sv. Lucije, boravištem iz Senja, rkt. Hrvat, carinski činovnik, pismen, neporočan,

10) **Rončević Joso**, sin Jose i Kate Krmpotić, rođen 19. 3. 1881. u Krivom Putu, boravištem iz Senja, rkt. Hrvat, seljak, oženjen, otac 5 djece, pismen, neporočan,

11) **Babić Ivan** navodno Maksimović Milovan, sin Jovana i Spasenije Marković, rođen 7. 4. 1924. u Šepku kotar Loznice u Srbiji, prav. vjere, Srbin, neoženjen, pilot, pismen, neporočan,

12) **Sopić Vlado**, sin Tome i Rozalije Radović, rođen 24. 9. 1924. u Stupniku kraj Zagreba, boravištem iz Zagreba, rkt. Hrvat, neoženjen, tehničar i šofer, pismen, neporočan,

13) **Šimatić Zlatko**, sin Petra i Apolonije Babić, rođen 27. 9. 1924. u Senju, boravištem iz Senja, abiturijent gimnazije, neoženjen, pismen, neporočan, rkt. Hrvat,

14) **Šojat Milan**, sin Nikole i Kate Blažević, rođen 23. 11. 1907. u Krivom Putu, boravištem iz Senja, trgovac, oženjen, otac 5 djece, pismen, nekažnjavan, rkt. Hrvat,

15) **Olivijeri Franjo**, sin Franje i Julije Vukelić, rođen 27. 8. 1897. u Senju, boravištem iz Senja, rkt. Hrvat, gostioničar, oženjen, otac 2 djece, pismen, neporočan,

16) **Brlčić Jure**, sin Jurja i Franjke Tomljanović, rođen 16. 6. 1908. u Senju, boravištem iz Senja, rkt. Hrvat, trgovac, oženjen, otac dvoje djece, pismen, neporočan,

17) **Antić Slavko**, sin Josipa i Marije Kovačević, rođen 18. 2. 1915. u Senju, boravištem iz Senja, rkt. Hrvat, policijski nadstražar, oženjen, otac 1 djeteta, pismen, neporočan.

krivi su

i to:

Brajković Milan, Mihovilić Ivan, Biondić Milan, Karadjija Marijan, Katalinić Ivan, i Krmpotić Katica,

da su prigodom osnutka ustaške vlasti u Senju u travnju 1941. sačinjavali onu grupu najistaknutijih ustaša, koji su se kupili oko ustaškog stožera, stajali uz bok ustaškom povjereniku i stožerniku Slavku Tomljanoviću, s njime suradjivali i pomagali ga u njegovom zločinačkom radu, sudjelovali u vršenju ustaške vlasti dakle da su kao pristaše ustaške ideologije i ustaškog režima bili inicijatori,

podstrekači, pomagači i intelektualni začetnici zločina, koji su se dogodili u Senju i prema tome odgovorni i za zločin odvodjenja i ubivstva Rivosekija, Marijana, Babića, Pavelića, Kneževića, Vukelića i Devčića, i konačno, da su zajedno sa Krmpotić Ivanom sastavljali listinu onih Senjana, koje je trebalo ukloniti prigodom preuzeća vlasti, a povrh toga:

1) **B r a j k o v i ć M i l a n**, da je u ljetu 1942. besplatno izdavao četnicima cigarete i sol, zatim, da je u akciji ustaša protiv narodno-oslobodilačke vojske i borio se protiv nje u Prokikama te bio u onoj grupi ustaša, koji su iste zgođe ubili jednoga seljaka nepoznata imena.

2) **M i h o v i l i ć I v a n**, da je šofirao autom u kom je grupa Rivoseki bila odvedena, zatim da je sudjelovao u navedenoj borbi ustaša protiv N. O. B. u Prokikama i konačno, da je u ljetu 1941. pod vodstvom Frane Sudara sudjelovao u borbama u Nevesinju koja je tada izvršila pljačku, pokolje, paleže i odvodjenja ljudi.

3) **B i o n d i ć M i l a n**, da je pratio kao žandar auto, u kom je grupa Rivoseki bila odvedena, zatim, da je položio ustašku zakletvu i pripadao ustaškoj organizaciji, zatim da je sudjelovao u navedenoj akciji protiv N. O. B. u Prokikama i konačno da je pred tri tjedna dakle početkom rujna ove god. izjavio na malim vratima u Senju, da je klao i da će klati.

4) **K a t a l i n i ć I v a n**, da je sudjelovao u spomenutoj akciji na Prokikama i da je par dana prije zauzeća Senja izjavio, da su partizani banditi i pljačkaši, pa su time navedeni počinili zločin protiv hrvatskoga naroda i njegove oslobodilačke borbe.

Radi toga se svi navedeni proglašuju narodnim neprijateljima i osudjuju na kaznu smrti strijeljanjem.

I. **K r m p o t i ć I v a n** kriv je, da je primio službu stožernika ustaške mladeži u Senju i u tom svojstvu vršio ustašku propagandu među omladinom, održao s njome sastanke i dogovore sa ostalim ustaškim dužnosnicima i par dana pred zauzeće Senja izdao djaku Zlatku Šimatiću nalog, da spali ili uništi tajnu arhivu stožera ustaške muške mladeži te sudjelovao u sastavljanju spiska onih Senjana, koje je trebalo prigodom preuzeća vlasti ukloniti.

II. **B i o n d i ć M a t e Z u r a c**, da je sudjelovao u spomenutoj borbi i akciji na Prokikama, zatim da je u zimi 1942. preobučen u talijansku uniformu vodio Talijane u Vrziće u borbu protiv partizana.

III. **R o n č e v i ć J o s o**, da je bio ustaškim povjerenikom za Krivi Put te položio zakletvu ustaškog povjerenika i u tom svojstvu vršio propagandu medju omladinom, da bi se mladići iz Krivog Puta javili u legije za borbu protiv partizana.

IV. **B a b i ć J o s i p**, da je sudjelovao u jeseni 1942. u borbama protiv partizana na Kalniku u kojima je poginulo 10 partizana, a ubijeno 4 zarobljena partizana, da je pod vodstvom zloglasnog Francetića sudjelovao u ljetu 1942. u borbama protiv partizana u Dugoj Rijeci kraj Ludbrega i za svoja djela bi odlikovan kolajnom za hrabrost.

V. **S o p i ć V l a d i m i r**, da je pripadao onoj grupi ustaša, koji su vršili službu u koncentracijonom logoru u Jasenovcu, dakle vršio tamo poznata klanja, mučenja i ubijanja zatočenika, zatim, da je u Jasenovcu napoznatoga dana ustrijelio dva zatočenika i konačno da je sudjelovao u borbama protiv partizana na Kozari u sastavu Francetićeve legije.

VI. **B a b i ć I v a n**, da je bio ustaškim poručnikom i sudjelovao u borbama protiv partizana te za ta svoja djela bio odlikovan sa mnogo domaćih i stranih odlikovanja i viteškim križom i što je nakon toga prešao u službu okupatora te postao talijanski legijonar.

Time su navedeni počinili zločin protiv hrv. naroda i njegove oslobodilačke borbe.

Radi toga se svi od I do VI navedeni također proglašuju narodnim neprijateljima i osudjuju na kaznu smrti strijeljanjem.

A) **Š o j a t M i l a n, O l i v i j e r i F r a n j o i B r l e č i ć J u r e**, da su u manjoj mjeri sudjelovali u radu i propagandi ustaškog režima u Senju, da su u manjoj mjeri pomagali ustaške vlasti u vršenju njihovog zločinačkog rada i radili na učvršćenju i širenju ustaškog režima u Senju.

B) **A n t i ć S l a v k o**, da je vršio hapšenje grupe Rivoseki i otpremio ih na žandarsku stanicu u Senju, zatim da je bio pol. nadstražar za vrijeme ustaškog režima i u tom svojstvu pomagao u zločinačkom radu ustaških vlasti, izvršivao strogo njihove naloge te na taj način doprinio njihovom učvršćenju.

C) **Š i m a t i ć Z l a t k o**, da je bio ustaškim dužnosnikom i u tome svojstvu spalio tajnu arhivu stožera ustaške muške mladeži u Senju.

Time su svi od A do C navedeni počinili zločin protiv hrv. naroda i njegove oslobodilačke borbe pa se proglašuju narodnim neprijateljima i osudjuju i to:

Š o j a t M i l a n, O l i v i j e r i F r a n j o, B r l e č i ć J u r e i Š i m a t i ć Z l a t k o na kaznu prisilnoga rada u trajanju od jedne godine dana a **A n t i ć S l a v k o** na kaznu prisilnoga rada u trajanju od šest mjeseci.

Smrtna kazna izvršit će se najdalje u roku od šest sati nakon što ova presuda bude potvrđena po Višem Vojnom sudu.

Glede kazne prisilnoga rada izdat će komandant mjesta u Senju potrebne odluke.

Imovina narodnih neprijatelja konfiskuje se u korist Narodno-oslobodilačkog fonda a izvršenje toga povjerava se Narodnooslobodilačkom odboru u Senju.

Obrazloženje:

Okrivljeni Brajković Milan, Mihovilić Ivan, Biondić Milan, Katalinić Ivan, Krmpotić Ivan, Biondić Mate Zurac, Rončević Joso, Babić Josip, Sopić Vlado, Babić Ivan (Maksimović) priznaju okolnosno sve čine radi kojih su optuženi i osudjeni.

Okrivljeni Krmpotić Katica i Karadjija Marijan ne priznaju čine, koji im se upisuju u grijeh, no terete ih sami njihovi dosadnji saradnici, gore navedeni suokrivljeni, koji svi jednoglasno potvrđuju, da su i Krmpotić Katica i Karadjija Marijan spadali u onu grupu ustaša, koji su se u Senju najviše isticali, koji su suradjivali i potpomagali ustaške vlasti i bili u stalnom kontaktu sa ustaškim stožernikom Slavkom Tomljanovićem, a osim toga svi suokrivljeni izjavljuju za Katicu Krmpotić, da je kao priznanje za svoju odanost i pomoć ustaškom pokretu dobila opravdano ime »ustaška majka«.

Karadjija Marijan radio je po vlastitom priznanju osim toga kao činovnik na ustaškom stanu pa je to najbolji dokaz, da je bio i morao biti osoba najvećeg povjerenja ustaških vlasti i da je bio i morao biti sasvim pouzdan, dakle da je bio siguran pomagač i saradnik ustaških vlasti.

Kako je dakle čin radi kojega je svaki od optuženih osudjen, dokazan njihovim priznanjem i iskazima samih okrivljenih vojni sud nalazi, da se u činu okrivljenih stiču kriterija zločina protiv hrv. naroda i njegove oslobodilačke borbe.

Cilj, zadatak i svrha narodnooslobodilačke borbe jest oslobođenje hrvatskog naroda i ostalih naroda Jugoslavije od fašističkih okupatora i njihovih slugu. Ogromna većina hrv. naroda već preko dvije godine sudjeluje u toj borbi te polaže svoje živote i svoju krv, da se taj cilj postigne.

Najbolji i najsvjesniji sinovi hrvatskoga naroda vode tu borbu, sudjeluju u njoj a mnogi su za postignuće toga cilja žrtvovali svoje živote.

Nasuprot tome stoji šačica ljudi, koji su stajali i još uvijek stoje bilo kao ustaše bilo kao četnici u službi fašističkih okupatora i vrše zločinačku rabotu pomažući fašističkom neprijatelju da porobi i zarobi kako hrvatski narod tako i ostale narode Jugoslavije. Stojeći u službi fašističkih gospodara i ustaše i četnici vrše nečuvena zvjerstva, pokolje i pljačke nad golorukim i nevinim narodom. Na stotine hiljada muškaraca, žena i djece poklano je i poubijano u mjestima i

krajevima, gdje su se pojavili ustaše i makar na čas izvršivale svoju vlast. Čitav i jedini rad ustaša od kako su se popeli na vlast sastoji se u klanju, paležu, ubijanju i mučenju nevinog naroda, u bacanju živih ljudi u jame i goruće peći, u silovanju djevojaka i žena i u borbi protiv onih, koji su si postavili za cilj istjerivanje fašističkih okupatora iz naše domovine i uspostavu samostalne i slobodne Hrvatske. Vršeci takova zvjerstva i stupajući u borbu protiv narodnih vojnika ustaše i četnici sprečavaju oslobođenje Hrvatske od fašističkih okupatora i slabe otpor naroda u borbi protiv njih.

Svaki onaj, koji sudjeluje u toj zločinačkoj raboti ustaša i pomaže ustaške vlasti, stoji također u službi fašističkih okupatora i neprijatelja našega naroda i suodgovoran je za počinjena zvjerstva i mora se smatrati izdajnikom i neprijateljem hrvatskoga naroda u njegovoj borbi za nezavisnost, slobodu i samostalnost.

Proga bleo!
Kecije majko! da pomu miru,
izmolili smo krunicu i jeka -
janje, za žive i mrtve. Bogu smo
se preporneli, pravedni miru
ito nas tješi, jeka majka bude
mirna, i jeka moli Boga, i mišta
drugo. Pozdrav od katicice Ivice i Slav-
janu. Dragi, tate radnja mi je želja
da mi budeš dobar Branki,
Seki: Još jednom svima radnja
z bogom
Has Ho

Sl. 1. Oproštajno pismo Ivice (Nikole) Katalinića supruzi Seki iz zatvora *Stari sud* u Senju pred strijeljanje 27. rujna 1943. (u posjedu obitelji Katalinić-Nerat)

Prema izloženom gore navedeni okrivljeni počinili su zločin protiv naroda i njegovih vitalnih interesa, zločin izdaje naroda u njegovoj narodnooslobodilačkoj borbi.

Zato ih je sud osudio na kaznu smrti.

Okrivljeni **B r l e č i ć J u r e**, **O l i v i j e r i F r a n j o**, **Š o j a t M i l a n** i **A n t i ć S l a v k o** samo djelomično priznaju da su počinili čin, radi kojega su osudjeni. No i glede njih iskazali su ostali njihovi dosadanji saradnici i suokrivljeni, da su sudjelovali u radu ustaških vlasti, vršili propagandu i pomagali ustaške vlasti u njihovoj zločinačkoj raboti. No kako se njihov rad sastojao u pomaganju ustaških vlasti u manjoj mjeri i kako od njihovog sudjelovanja u tom radu nije nastala suviše velika šteta za interese hrvatskog naroda i njegove oslobodilačke borbe sud je i njih proglasio krivim, ali ih je osudio blažom kaznom prisilnoga rada, nadajući se, da će nakon izdržane kazne od njih još postati vrijedni članovi ljudskog društva i ljudske zajednice.

Jednako to vrijedi i za okrivljenog **Š i m a t i ć Z l a t k a**, koji je svoj čin priznao, pa mu je blaža kazna odmjerena baš obzirom na njegovo priznanje i mladost.

Ova presuda služi kao najozbiljnija opomena svima onima, koji bi i dalje stajali u službi fašističkih okupatora, koji bi i dalje pomagali ili suradjivali sa ustašama, slugama tih fašističkih okupatora ili koji bi ma na koji način održavali vezu s njima ili pak učinili i poduzeli ili samo i pokušali učiniti nešto protiv narodnooslobodilačke borbe hrvatskoga naroda i njegovih boraca.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Vojni sud Komande primorskog područja.

Predsjednik suda:
Gjuro Čižmek, v. r.

Članovi suda:
v.d. Komandanta mjesta;
Dragutin Špinčić, v. r.
Partizan **Milan Miculinić**, v. r.

Nakon potvrde po višem vojnom sudu ova je presuda izvršena.

Die Opfer der Unvernünftigkeit und der Missetat der Partisanen in Senj und Umgebung 1943 (III)

Zusammenfassung

Auf Grund des aufbewahrten Urteils und der Erinnerungen der Verwandten, bespricht der Autor das Leiden und die Hinrichtung einer Gruppe von 17 unschuldigen Leuten, die in Senj 1943 verhaftet worden waren. Nach den gesammelten Daten und Erkenntnissen wurden die verurteilten Leute einem Ermitteln unterzogen, und im Verlaufe desselben gequält und erniedrigt. Am Ende, am 27. 9. 1943, wurden sie hingerichtet, und ihre Leibe wurden irgendwo in die Weglosigkeit der Krmpote-Ledenice weggeführt und dort gelassen.

PRESUDA

Vojni sud Komande primorskog područja sastavljen od Gjuro Čizmeke pomoćnika komandanta primorskog područja kao predsjednika te Dragutina Špinčića, vršioca dužnosti komandanta mjesta u Senju i Milana Miculinića, partizana komande mjesta u Senju kao članova suda u predmetu protiv Milana Brajkovića i drugova, radi zločina protiv naroda nakon dana 26. rujna 1943. održane rasprave

Presudio je:

- 1) Brajković Milan, sin Antuna i Kate Matasić, rođen 18. 9. 1884. u Sincu kraj O'čeca, boravištem iz Senja, rkt. Hrvat, udovac bez djece, trgovac, pismen, neporočan,
- 2) Mihovilić Ivan, sin Ivana i Karoline Maričić, rođen 6. 12. 1911. u Senju, boravištem iz Senje, oženjen, otac 1 djeteta, rkt. Hrvat, pismen, trgovac, neporočan,
- 3) Biondić Milan, sin Mila i Pauline Štimac, rođen 22. 5. 1905. u Brinju, boravištem iz Senja, stolar rkt. Hrvat, oženjen, otac dvoje djece, pismen, neporočan,
- 4) Biondić Mate nazvan Zurać, sin Jure i Mare Šujat, rođen 9. 2. 1900. u Stolcu kraj Senja, boravištem iz Senja, rkt. Hrvat, oženjen, bez djece, radnik, nepismen, neporočan,
- 5) Krmpotić Ivan, sin Jurja i Miroslave Bezjak, rođen 8. 3. 1908. u Senju, boravištem iz Senja, oženjen, otac jednog djeteta, rkt. Hrvat, profesor na gimnaziji, pismen, neporočan,
- 6) Babić Josip, sin Mirka i Julke Biondić, rođen 19. 3. 1924. u Senju, boravištem iz Senje, rkt. Hrvat, neoženjen, radnik, pismen, neporočan,
- 7) Krmpotić Katica, kći Stjepana Dragičević i Magdalene Vukušić, rođena 8. 10. 1899. u Kladini, boravištem iz Senja, trgovkinja, rkt. Hrvatica, udovica bez djece, pismena, neporočna,

Sl. 2. Početak i završetak presude Vojnog suda Komande primorskog područja od 26. rujna 1943.

ustaških vlasti, vršili propagandu i pomagali ustaške vlasti u njihovoj zločinačkoj radnji. No kako se njihov rad sastojao u pomaganju ustaških vlasti u manjoj mjeri i kako od njihovog sudjelovanja u tom radu nije nastala suviše velika šteta za interese hrvatskog naroda i njegove oslobodilačke borbe sud je i njih proglasio krivim, ali ih je osudio blažom kaznom prisilnoga rada, nadajući se, da će nakon izdržane kazne od njih još postati vrijedni članovi ljudskog društva i ljudske zajednice.

Jednako to vrijedi i za okrivljenoga Šimatić Zlatka, koji je svoj čin priznao, pa mu je blaža kazna odmjerenom baš obzirom na njegovo priznanje i mladost.

Ova presuda služi kao najozbiljnija opomena svima onima, koji bi i dalje stajali u službi fašističkih okupatora, koji bi i dalje pomagali ili suradjivali sa ustašama, slugama tih fašističkih okupatora ili koji bi ma na koji način održavali vezu s njima ili pak učinili i poduzeli ili samo i pokušali učiniti nešto protiv narodnooslobodilačke borbe hrvatskoga naroda i njegovih boraca.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Vojni sud Komande primorskog područja.

Predsjednik suda:

Gjuro Čizmek, v. r.

Članovi suda:

v. d. Komandanta mjesta:

Dragutin Špinčić, v. r.

Partizan **Milan Miculinić, v. r.**